

دارالفنون شعباتی

بر درسخانه نك تاريخچه سی

بوندن اولکی مقاله مزده دارالفنون شعبانه مخصوص درسخانه لرك نه طرزده
ايشا اولنق لازمکدیکئی و فرانسه ، آلمانیا ، ایتالیا و سائر دول مترقیه نك
اونیورسیتهلرینه نه وجهله معادل و مشابه اولنق اینجا ایلجه جکئی ایضاح ایلمش
ایدک. بو مقاله مز مقصدی دها واسع بر مقیاسده تشریح ایده جکدر - اول
امرده آمفتیاتر شکنده ، مملکت مزده عجباً درسخانه وارمی ایدی یوقی ایدی ؟
بو سؤالی ایراد ایدرز . بو سؤاله جواب ویریرز که دور سابقده یکرمی سنه اول
الیوم معارف نظارتی بناسی اولان دأرده اوجیوزکشی استیعبانه کافی برومکتب
سلطانی عترق بناسنده دخی علوم طبیعی و فنونه مخصوص برکه جمعا ایکی
درسخانه خاطرلره لایح اولور . مکتب سلطانیده کی درسخانه یی سوق آبدانه ايله
استانبوله کدیکم زمان اوجیوز تاریخ مالیدنده کزمشدک . خیال کی خاطرمدده
قاله بیلمشد . معارف نظارتی بناسی داخلنده بولمش اولان درسخانه ایسه بر
قاج کرلر حکمت طبیعی و کیمیا تجربیه لرینه تخصیص ایدلمش اولدیغندن بو بابه
ویره جکم معلوماتدن ، حافظه مدن امینم .

معارف بناسی . اولوقت محترق شورای دولت دأرهمی هیئته ، بر آزره
دوائر سائرده ، دها اسکی زمانلرنده دارالفنون عثمانیه . یعنی اسحق افندیلر ،
ودینی توفیق پاشالردن مخلف و مداومینی ، بر طاقم مشکلاتله متدارک ، مقید ،
اتقاض عتیقه دارالفنونه مقر اولمش ایدی . بر ازللق بو دأرهمه ایلک دفعه
کشاد اولتان ملکیه اعدادیسی نقل ایتمش ایدیلر که طیه ملکیه اعدادیسیله
بر ابرجه ایدی . طیه طلبه سندن کوریلر ایدی : معلم آترائیک پاشا ، توفیق بکلر
درسخانه یه کیره جکلری زمان مراسم استقبالیه دن دارالفنونلره مخصوص بر شمه
طوبیلور ایدی .

مکتب، تعدیلات متوالیه ایله بام بشقه بر شکله کیرمشد. الیوم موجود اولان قونک اوستی قبلی ایدی. و حال حاضرده کوریلان زردبان، جهت معکوسنده یعنی تربه شریفه سمتده ایدی. مدخلمز همان همان جنتمکان سلطان محمود تربه سی مقابلنده ایدی. بوکون او مدخلک فوقه و متصل اولدینی حریمه معارف محاسبات دأرسمی انشا اولنمشد.

موضوع بجنمز اولان درسخانه به کلنجه. بو درسخانه سابقا تدقیق مؤلفات و اولجه مبايعات قومیسونی دأرسمی اولان اوطه نك ایکی جوارنده برر زردبان چیقار و بو زردبانلر شمیدیکی مجلس معارف هیئتلرینک اوکنده کی صفه به متصل اولور ایدی. درسخانه نك جهت و موضعی مجلس معارف هیئتی اوکنده کی صفه نك زردبانی موقعده ودها طوغریسی انک هواسنده؛ فضا سنده معلق کیدر معارف دأرسمنک دارالمعلمین دأرسمندن بو بنایه نقلی صرهنده تعدیلات اوغریبه فدا اولان درسخانه لردن اک مهمی اشو آمفتاتر طرزنده اولان درسخانه ایدی که لزوم و احتیاجنه بناء تعدیلات مهمه اجرا اولور ایکن بو حجره نك اثری قالمیجق مرتبه بر هوا اولمی طوغریسی بر غرابت تشکیل ایدر! درسخانه نك دور سابقه نظراً شکلی، موقی، بتون بتون غیب ایتدیرلمشد. بو درسخانه نك نوعاً و جنساً ارقداشی اولان مکتب سلطانی قنون درسخانه سی ایسه قربان قضا اوله رق محو و نابود اولمشد.

ایشته بو ایکی درسخانه اصغری درجه ده بر نمونه اولمق، بر آمفتاتر فکری و یرمک شانی حائر ایکن بویلهجه محو و تباه اولمشد.

نظارت جلیله نك اقدامات مشکوره سندن اولمق اوزره شو صرهنده دارالفنون اولان مکتب ملکیه بناسی داخلنده طرز نوینده احتیاجه متاسب بر دأره تأسیس اولنه جغفی ایشته نك. ایسترزکه امل خالصمزه موافق اوله رق سائر شعبات دارالفنونه ده ازیلهجه برر جسم درسخانه لر بنا ایدلسون مقید و غیر مقید باجله هوسکاران و مداومین مستفیض اولسون.

— ۱ —

درسریز نصل اولمی؟ بوایکنجی شوالی ینه بز ایراد ایدرک جوانی ویریرز که وطن، ملت، دولت، مکتبلر مزدن، دارالفنونلر مزدن، اینی افراد، معلوماتی آدم یتشدیرلمسی بکلیور. هم پک آز زمانده بکلیور. بر وقت علمای مصریه دن برذاته خنده آور اولوق ایچون سوبلدیکم وجهله «الجهل افضل من العلم» دوری مندفع اولدی. زمان، زمان کوشش بسیار، اولدینی کبی قنون وعلومده زمانمز درجه سنده همتا نظیر بر معلومات ایدنک کرکدر. بعضلرینک ملاحظه سینه تبعاً درسری عددآ تنقیص جائز اولمز. بعضلرینک مطالعه سی اوزره امتحانسر صنفلی ترفیع، امتحانسر مکتبدن تصدیق نامه آله رق مأذون اولوق شان ملیحه یاقیشمز. علومى حده قدر تعلم مأموریتله بکام وتشویقله سرافراز اولان ملت اسلامیه بوکون عثمانی نامی تحتده اوله رق بالجهله وطنداشلیله هم بزم وفاق اولدینی حالدده مکارم علمیه و اخلاقیه دن حصه دار اولدینی مرتبه مستفید اولمی مقتضیدر. ای اولاد وطن! بیلکیز که تمدنی، احرارانه فرض ایستدیکیز افکار غیر مؤتمیه مزج ایدرسه کر باب علم سزه پک مضیق کلیر. زیرا: فکر حریت فکر تمدندر. فکر تمدن ایسه فکر تعلمدر. تعلمک ماهیته ارجاع نظر ایدیکیز کوریرسیکیز که حریتک ماهیتی کلیشی کوزل تأمل وملاحظه دن چیقار. ده ها کوریرسیکیز که مصاعد ترقی و تمدن نفس انسانینک وجهه ترقی به طوغری بدن حصر نفس وانتساب ایلمسنده در. ده ها کوریرسیکیز که نفس انسانینک تمدنه، تعلمه فکر احرارانه به انضباطی سایه سنده یدکیمینله جمعیت داخونده احتیاجدن مبری، وفظاحتدن معرا اولدینی حالدده احراز کمال ونیکنام ایلر.

بز سزلی ذاتاً کمال اتکیزله انسانیه هدیه اولنه حق، مخلوقات محترمه دن، استقبالک بحق معتمدی اولان تحفه لردن عد ایدرز. مساعیکزی آرتیرر، علومه هوسکارلقکیز تراید ایدرایسه سزلی تقدیر ایدنلر، یالکیز بز لرله قالمز، بتون عثمانلیق، بتون جهان مدنیت سز لرله افتخار ایدر. سز لر موصوف کمال اولدقچه

یار و اغیار بیلہ اوککزده سرفرو ایدر. بوشان و شرفه بوقدرت وایاقته قارشو،
عالم حریت ، عالم انسانیت ، فاتحه خوانان شهدای حریتله برابر سزی تقدیس
ایده جک ، تجیل ایلده جکدر !

— ۲ —

چالیشم ، هپ برلکده چالیشم صمیمیتله بربریزه توصیه لر ، اخطار لر
یاغدردیغمز برصرده مکتبلردن ، امتحانلرک ، درس لرک نه صورتله اوله جنی
مسئله سی اورته یه حقیقور. بوکون مرجع عائدی شومه بجه ایشله مشغول اولیورکه
حصوله کله جک محصول قیمتدار ، نظامنامه لر ، مجلس مبعوثانک اجتماعنده تدقیق
و تصدیقه اقراران ایده جکدر. بورا لی معلوم اولمقله برابر قارئین کرامت منظور لی
اولمق لازم کلان بعض ملاحظاتی اسیرکه میه جکز .

دور سابقده اولادینی بر اعدادی مکتبنه یارشدیه یه قید ایدیرمک ایستیان
پدرلرک بر چوغی ، اولادینک ذکاسندن ، معلوماتندن بحث ایدرک ممکن مرتبه
ایلرو صنفلر اداخاله چالیشور لرایدی. [حق شمدیلر دخی بو حالادن واز کلمدیکی
کورلمکده در] کویا ، صنفک ایلروده اولمی ، مخدومک علم لدنله حصول
معلوماتنه خدمت ایدرایدی . شوعادت سقیمه بونجه سنلر دوام ایتش ، وانها
بولمی لازم کلان شودور مسعودده بیله اثری باقی قاله بیلمشدر . از جمله معلومات
استداسیه نک الفباسنی بیلیمان بر افسدینک کیا حکمت و فلسفه درس لرینه
خواهشکر اولمی بوقیلندرکه برنجی درسک بدایتندن صکره مداوم وراغب
اولان ذاتک کندوسنده حصوله کلان شاشقینلق براز صکره مکتبه دوام وعدم
دوام خصوصنده کی اثر تردد اوزرینه خلاصه کلام بر ترک دوام مسئله سی چیقار .
فقط اویله چیقارکه بدایت دوامدنبرو یکمیش اولان ساعات وازما عیب بره اسراف
ایدلمش اولور . حقایق مزبوریه بناء یا طالب الفبایه رجعت یا خود انکسار شو-
قند نطولانی بسبتون مکتب قبولرینه نفرت ، کتابلره وداع وحق ممکن ایسه
قلم وکاغده قسم بالله ایدر . بو حالتک استقبال اینجون حاضر لشمی لازم کلان شبانک

فناسته ، جمعیت ایچروسنده عاطل ، ولا یضر ولا یمنع بر حاله قالمسته نه در جهده
 مؤثر اولدینی وارسته کلفه پیاندر . مملکتیمزک اوج اون سنلک حیات محومانه سی
 یوزندن تأسس ایتمش اولان عادات سقیمه نك ایسه کنندیلکندن زائل اولمیه جنی
 تسلیم کرده انامدر بر بدرك اولادینی مکتبه کوندر دیکنده اداره هیئتجه حایه
 اولمنسی طلب استدیکی ، یاخود مستحق مجازات اولدینی تقدیرده مسامحه ایله
 کورلمسی ارزو اولدینی واقع اولمش وبعض تأثیراته تبعاً مکتب اداره لری دخی
 نه یابه جغنی تعییندن عاجز قالمش ایدی . ایسته بونلر بوسقیم الیشقنقلر ، دور
 مغمومک سیات متروکسنددرکه خلقمز ، افرادمز ، کنجمز ، اختیارمز حالا
 تأثیرندن قورسیله مامقددر . عادات سقیمه یی اورته دن قالدیرمق ایی دوشنلمش
 نظامنامه لره متوققدر . شول وجهله که نظامات دخی یکیدن بر طاقم عادات وتعامل
 احداشته محل ویرمسون . برعادی قالدیرم دیر ایکن ایکنجی بر عادت سقیمه نك
 تولیدی قدر مضر برشی اوله مز . بنساء علیه بزدرس پروغراملریمیزی - اما
 هانکی مکتبک پروغرامی اولور ایسه اولسون - تنظیمنه ابدار ایلدزدن اول
 الک اوکجه شوراسنی تأمل ایتملیز که اولاد وطنک سبی متادینی تزید و تأیید
 و کندولرینی ادوار سابقه نك ععالت و بورغونلغندن محلیص ایچسون مقبول .
 ومحدود دائرلر داخلنده ، حاده دن کچر ایش کی اهلیتلرینی احضار وبالاخیره
 وثیقه ثبوتیه لرینی جدی تجربی امتحانلر اوزرینه ویرمک چاره لرنده اراملیز .
 ینه تکرار ایدرزکه کیف مایتصور بر رأیک ، بر نقطه ده خطائک اثری حیات
 اجتماعیمزک استقباله بیوک بر ضربه اورده جغنی اونونماهلیز .

عبد الخالق مدحت

